

Zondag 1 juli 1917 – enige editie

Vandervelde aan het woord.

Stockholm, 30 juni (vervolg van het telegram in het avondblad van gisteren).

Alles samenvattend verklaar ik, ten aanzien van het derde punt, dat wij tot op het huidige ogenblik niet tot overeenstemming met onze Russische vrienden hebben kunnen komen. Ik waag echter te beweren, dat wij in het wezen van de zaak nader bij een vergelijk zijn dan men op het eerste zicht zou denken.

Het wil mij, dat op het huidige ogenblik de meerderheid der Russische socialisten een evolutie doormaakt, welke veel overeenkomst heeft met die van president Wilson en zijn aanhangers. Dezen zowel als genen willen een vrede zonder overwinning, d.w.z. zonder veroveringen, maar een vrede, die rechtvaardig en stellig op het volkenrecht gegrond is. Toch heeft de houding van het Duitse imperialisme niet nagelaten Wilson te overtuigen, dat men door de oorlog heen moet, om een dergelijke vrede te bereiken.

Als men met Kerenski en zijn socialistische ambtgenoten gesproken heeft, heeft men alle reden om aan te nemen, dat zij op het punt staan dezelfde ervaring op te doen of die al opgedaan hebben. Men strijdt voor de vrede, maar men bereidt het offensief voor als het beste middel om op de snelste manier tot de vrede te geraken.

Nadat Van der Velde mij zijn verklaring had voorgelezen, vertelde hij een en ander van zijn reiservaringen. Hij sprak met veel geestdrift en was werkelijk vol hoop door zijn indrukken. Op vele plaatsen aan het front had hij Russische soldaten toegesproken, in totaal wel meer dan 30.000 en de geestdrift was zeer groot geweest. Slechts luide

bijvalsbetuigingen, nergens enige tegenspraak, was zijn deel geweest bij zijn uiteenzettingen. Het Russische leger heeft, zegde hij, niet het moreel der gewone legers; alle twijfelaars hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om de troep te verlaten. Wat nu nog over is gebleven, zijn huurtroepen. Deserties zijn niet in zo groten getale voorgekomen als in de buitenwereld wel beweerd werd. Nu is de toestand bezig zich te consolideren tot het vermogen om tot het offensief over te gaan.

Ik vroeg Van der Velde naar het Roemeense leger en de Roemeense regering. Daar, vertelde hij, heeft hij een geest van grote vastbeslotenheid aangetroffen. Koning, regering en soldaten willen de oorlog tot het uiterste voortzetten. Wel bestaat er een heftige oppositie tegen Bratianu en diens gemengde kabinet, maar de oppositie richtte zich slechts tegen de politiek van dit kabinet. De linkerzijde van de oppositie is niet zo oorlogszuchtig gestemd als de regering. Het Roemeense leger is als herboren, evenals het Belgische leger, nadat dit zich van de val van Antwerpen had hersteld.

Verder sprak Van der Velde over Rusland. Hij had met vertegenwoordigers van alle richtingen gesproken, tot de anarchisten van Villa Durnowo toe. Hij had ongeveer 100.000 toehoorders bij zijn redevoeringen gehad. Hij had pessimisten evengoed als optimisten aangetroffen, maar steeds weer had hij redenen tot geruststelling gevonden.

Natuurlijk ging het niet vlug om de geweldige opeenhoping van bezwaren bij het transportwezen en in het leger, welke het tsarenbewind had doen ontstaan, op te heffen. Erger nog dan dit was de industriële crisis geweest. De arbeiders hadden soms mateloze eisen gesteld, zoals terugwerkende kracht voor twee jaar van de grote loonsverhoging of duizend roebel per maand voor arbeid in de venen. Deze buitensporigheden waren echter minder algemeen

geweest dan beweerd is. Salarissen en lonen zijn verdubbeld of verdrievoudigd, maar zij waren bij het uitbreken van de oorlog gelijk gebleven, terwijl het levensonderhoud op zijn minst twee of driemaal duurder was geworden. De goede wil in de eisen van de arbeiders komt in normale handen, nadat zij niet meer onder een aantal onervaren leiders gesteld zijn, doch onder geordende vakverenigingen. In St.-Petersburg zijn nu reeds 61 syndicaten met 180.000 leden. Het tijdperk van conflicten tussen de raad van afgevaardigden van arbeiders en soldaten en de voorlopige regering is allang voorbij. Zeer heilzaam voor de ontwikkeling van de toestand, zo zegde Van der Velde, is de voortreffelijke verhouding tussen mannen als Kerenski, Skobelev en Tseretelli enerzijds en Lwof en de minister van buitenlandse zaken Teretsjenko anderzijds.

In elk geval schijnen de drie Belgen in hoge mate gerustgesteld uit Rusland te zijn teruggekomen.

Havre, 30 juni.

De begrafenis van Schollaert zal woensdagnamiddag onder leiding van de minister van binnenlandse zaken te St.-Adresse plaats grijpen. Het stoffelijk overschot wordt bijgezet in de groeve van juffrouw Batalta te Havre, een weldoenster van de Belgen. Zaterdagavond is voor een drom invaliden de eerste lijkdienst te St.-Adresse gehouden. Vanochtend hebben de ministers, ministers van staat, diplomaten, prefect, onderprefect en de burgemeester een bezoek aan het sterfhuis gebracht. De koning heeft van zijn sympathie en hulde voor de dode laten blijken. Bij de begrafenis zal hij vertegenwoordigd zijn. De kamerleden in den vreemde zullen telegrafisch van het sterfgeval op de hoogte worden gebracht.